

sko koalicio in ki sedaj te pogodbe najsrdečje napadajo. Največja odgovornost zadeva Svetozarja Pribičevića, ki je aktivno sodeloval pri izdelavi teh pogodb. Dokaz za to je med drugim lastni Pribičevićev zagrebški list »Riječ«, ki je 24. aprila 1925 objavila iz Beograda to-le vest: »Danes predpoldne so imeli v kabinetu ministra zunanjih zadev g. dr. Ninčiča konferenco ministri dr. Ninčič, Svetozar Pribičević, Andra Stanič in dr. Krizman z našim prvim delegatom za razgovore z Italijo, g. Ot. Ribaržem. Razpravljali so o navodilih, ki se bodo dala našim delegatom za razgovore z Italijo. Drugi dan je bila seja ministrskega sveta, kjer se je zopet razpravljalo o teh navodilih.« Svetozar Pribičević ni bil torej samo minister, ko so se sklepale Netunske pogodbe, marveč je on v zvezi z drugimi ministri dajal navodila za to, kakšne naj bodo te pogodbe. On torej nosi popolno odgovornost za nje.

Kar se tiče Štefana Radiča, je takrat, ko je on bil na vladi, minister zunanjih zadev dobil pooblastilo, da podpiše te pogodbe. O napadih na te pogodbe je Štefan Radič rekel na sho

du na Korčuli 2. julija 1926 med drugim to-le: »V parlamentu in v vsej javnosti se danes največ govori o Netunskih pogodbah. Toda politični prepričani se vodijo proti Netunskim pogodbam z neprikritim namenom, da se zruši Uzunovičeva vlada. Dr. Ninčič ima prav, ako trdi, da v besedilu Netunskih pogodb ni ničesar proti naši državi vobče in proti Dalmaciji posebej.«

Ako po izjavi samega Štefana Radiča v teh pogodbah ni ničesar proti naši državi in posebej proti Dalmaciji, ali ni vlada dr. Korošca storila prav, ko je Netunske pogodbe predložila parlamentu v ratifikacijo, in ali ni narodna skupščina izvršila svojo pravno in moralno dolžnost, ko je te pogodbe potrdila? S tem je tudi storila največjo uslugo velikemu delu ohranitve miru na Balkanu in v Evropi. Dokazala je zopet svojo trdno voljo, da hoče vestno izpolnjevati vse svoje obveznosti napram vsem, osebno napram Italiji. Od našega dobrega razmerja do Italije pa je v veliki meri odvisna ohranitev miru v Evropi!

— — —

mi in z radičevci, ker je dr. Korošec izdajalec slovenskega naroda! Najpreje vas vprašam: kako pa vi zdaj naenkrat spet poznate slovenski narod, ko pa ste se do zdaj deset let potrudili, da bi nas vtopleli v srbstvo, pa ste govorili le o enem narodu, a Slovenci pa da smo le neko pleme. Tedaj, ko ste bili na vladi, ste g. dr. Korošca in nas vse žigosali za izdajalce države, ker smo branili pravice slovenskega naroda, zahtevali njegovo svobodo, ki nam naj jo zajamči avtonomija. Vi ste pa skupaj s samostojnejši glasovali za centralizem, vi ste nas Slovence tedaj izdali! Vi ste storili vse, da ste nas oblatili kot protidržaven element! Orjuno ste ustanovili, ki je divjala zoper Slovence, ki je šla celo stroj v Tiskarni sv. Cirila razbit, kjer se tiska »Slovenski Gospodar«, ki je pisal za avtonomijo in za pravice Slovencev! Če danes vi spoznavate, da smo ves čas imeli mi prav, potem pridite vi k nam, ne bomo pa mi hodili k vam! Kar se pa tiče dr. Korošca, pa itak veste, da je pred nami tako čist, da ga vse vaše blato, ki ga dan na dan bruhate zoper njega, ne bo spravilo v drugačno luč! On je naš voditelj! In če Hrvatje izkazujejo svojemu Radiču skoroda kraljeve časti, potem si vi zapomnite, da spoštujemo in ljubimo mi Slovenci svojega voditelja dr. Korošca, kakor sploh more kak narod ljubiti in spoštovati svojega — najboljšega sina!»

Gospodič je hotel nekaj ugovarjati. Previden pa je bil dovolj, da se je preje ozrl okrog. Ker so ostali možje še vedno molčali, ni vedel, ali so z njim ali zoper njega. Iz žepa je privlekel ono že precej oguljeno gnusno sliko, ki kaže okrvavljenega dr. Korošca.

»Nesramni pa ste dovolj«, je dejal eden, ki je sedel poleg gospodiča, mu

potegnil papir iz rok in ga zmečkanega vrigel skozi okno. Gospodič je vstal in skušal protestirati: »To je moja lastnina!«

Gospodar pa mu je odgovoril: »Dobro vemo, da so take gnusne slike vaša lastnina! Zato si jih pa za sebe obdržite in nam jih ne vsiljujte!«

»Rožni venec raje potegnite iz žepa, če ste že res tako dober katoličan«, je naenkrat zavpila ženska, ki je sedela njemu nasproti, s košaro v naročju.

»Tudi o tem se bomo še pomenili«, je dejal gospodar. »Vi ste rekli, da ste demokrati in radičevci najboljše katoličani, da moramo mi Slovenci zato z vami. Mi poznamo vaše katoličanstvo, ki se kaže v tem, da zasmehujete duhovnike in Cerkev, se norčujete iz verskih resnic in zakramentov, pobožnih vaj in cerkvenih organizacij. Mi poznamo vaše katoličanstvo, ki se kaže v tem, da nas zmerjate s papisti in očitane, da držimo z rimskim papežem. Poznamo vaše katoličanstvo, ki ste ga v državi pokazali v tem, da ste pred Srbi nas oblatili, samo da bi jih nahujskali zoper katoličane, ki ste skovali v ustavo znani kanceliparagraf, ki ste odpravili v šolah verouk!«

Gospodič je prebledel, kajti gospodar se je razvnel. Može so postali glasni in so pritrjevali. Žene so se vstopile krog in krog ter soglašale z govornikom.

»Veronauka nismo odpravili«, je ponovno ugovarjal gospodič. — Gospodar pa se ni udal:

»Ravno tisti Pucelj, ki je zdaj med vami prevzel nalogo, da se naslika kot zagovornik katoliške sv. Cerkve, ravno tisti Pucelj je izdal odlok, da se je prenehalo z veronaukom na kmetijski šoli v Mariboru. Lepo znate govoriti, če niste v vladi. Če pa ste v vladi, tedaj pa delate po naročilih svojih protiverskih liberalnih gospodarjev. Če ste se tudi v tem poboljšali, prav, toda delali boste pokoro, da vidimo, če ste se res poboljšali. Deset let ste do zdaj se ponašali, da ste proti Cerkvii, pa se sedaj 10 let obnašajte tako kakor se za poštenega katoličana spodobi, potem še le vam bomo verjeli!«

Gospodič je vstal in brez besede se prerival do vrat. Ker so mislili, da bo na bližnji postaji izstopil, so mu dali prostor. Ko pa je prišel do vrat, se je obrnil nazaj in zarjul: »Prokleti kmečki buteljni, farški podrepniki, klerikalni črnuhi!« in jo hitro odkuril v drug vagon.

Gospodar pa je dejal: »Vidite, tovariši kmetje, če ne ubogamo teh mestnih gospodičev in ne sprejmemo njihovih laži, smo naenkrat vse kaj drugega, samo ljudje nismo več. In ti hočejo sedaj postati rešitelji našega kmetijskega ljudstva?«

»Nikdar«, so se odzvali navzoči.

»Prosim vas pa še nekaj«, je nadaljeval gospodar, »če ste kjerkoli, doma, v gostilni ali na vlaku, pa slišite, da kdo trosi laži o naši stranki in naših voditeljih, zavrnite ga! Mi ne smemo pustiti, da bi sredi med nami

RAZGOVORI

Na vlaku je bilo. Na vlaku si upajo naši politični nasprotniki drzno govoriti, naši ljudje pa — molčijo! Zakaj molčijo? Naši ljudje so dobri ljudje, pa svoje stvari ne upajo braniti, da bi drugega ne žalili. Naši nasprotniki pa so brezobzirni. Če vidijo v vlakcu duhovnika, nalašč začno zabavljati.

Tako se je širokoustil v vagonu pretekli teden neki gospodič in upal, da bo med kmeti, ki so se pogovarjali o letini in davkih, dobil kaj pristašev, pa je načel pogovor:

»Vi, kmetje, zdaj vam ne kaže drugega, kakor da greste z radičevci in z nami demokrati, ki smo skupaj. Le samo v tem je vaša rešitev. Korošec je izdajalec slovenskega naroda!«

Može so se spogledali, pokašljali, se presedli, marsikdo je hotel odgovoriti, a so molčali. Gospodič se je čutil varnega, pa je nadaljeval:

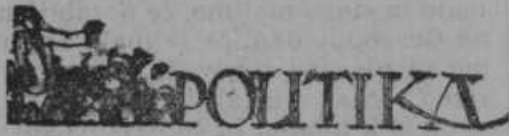
»Mi smo katoličani, mi hočemo pravice katoliške Cerkvi. Pucelj ima nalogo, da te pravice brani. Korošec pa je predsednik vlade, v kateri so pravoslavni in mohamedanci. Katoličani skup, vsi pod zastavo demokratov in radičevcev!«

Zdaj so celo ženske začele poslušati in so opustile svoj običajni razgovor. Gospodič je vstal in se pripravil, da bo še nadaljeval. Mislil je, da res ni nikogar v vagonu, ki bi se mu upal ugovarjati. Tedaj pa se je dvignil tam pri enem oknu stasit mož. Bil je naš znanec, gospodar, ki je šel po opravkih v mesto. Njemu je bilo tega govorjenja preveč in zato je stopil h gospodiču:

»Vi, gospodič, sedite malo, bom pa še jaz nekaj povedal! Vi ste najpreje rekli, da naj gremo mi kmetje z va-

mirno blatili našo sveto stvar in našo pošteno borbo za pravice katoliških Slovencev!

Vlak je dovozil v mesto in ljudje so se razšli po opravkih.

V NAŠI DRŽAVI.

Dr. Korošec — gospodar v državi! So mislili gospodje od opozicije, da bodo vrgli g. dr. Korošca s svojim upornim nastopom in svojim izdajalskim početjem. Mislili so, da bodo g. dr. Korošcu izvili vajeti države iz rok, pa so se uračunali. Dr. Korošec je mirno, a odločno povedal, da bode vsakega, ki bo delal zoper državo, po obstoječih zakonih poplical na odgovor. Pa kako so postali krotki! Kako so začeli pohlevno pisati! Zanimivo je posebno tudi to, da dr. Korošec ne daje nikakih izjav, dočim Pribičevič in Maček klobasarita vsaki dan ter se sama zapletata v mrežo, v katero sta hotela ujeti dr. Korošca. S svojim odločnim in modrim nastopom je g. dr. Korošec danes gospodar v državi, je pripravljen, započeto delo nadaljevati, da pridemo enkrat v boljše gospodarske razmere in do redne državne uprave, ki se bo razdelila na pokrajine, kar je podlaga za dosego avtonomije.

Zamujeni trenutki. Hrvatje imajo to smolo, da najbolj ugodne trenutke, v katerih bi lahko zase dobili naj več pravic, ne znajo izrabiti. Ako bi oni sedaj podpirali dr. Korošca, bi bila to lahka pot do avtonomije tako Hrvaške kot Slovenije. Toda radičevci in demokrati na Hrvaškem in tudi na Slovenskem nečejo svobodne Slovenije. Oni hočejo, da spada Slovenija pod Hrvaško, pod Zagreb. Zakaž to hočejo, je jasno. Oni vedo, da v svobodni Sloveniji ne pomenijo prav ničesar. Tu je SLS že sedaj odločujoča stranka v obeh oblastih. Če pa spravijo Slovenijo pod Hrvaško, tedaj bodo Hrvatje številčno močnejši, pa bi Slovenci bili veliko na slabšem kot so danes. Radičevci lahko stokrat rečejo, da ni tako, njihove cilje preveč dobro poznamo. Poznamo pa tudi njihovo verolomnost, ko so dosedaj še vsakokrat snedli besedo, kadar so jo Slovincem dali, da bi se do segla avtonomija. Sedanji politični položaj je tak, da bi Hrvatje s pametnim nastopom v Beogradu dosegli izvršitev vseh svojih zahtev in uredničenje naših. Pa vse kaže, da bo zavoljo trme radičevcev zamujen ta ugodni trenutek. Slovenci si moramo to zapomniti!

Opozicija — kolikor glav, toliko misli! Opozicija ima najmanj tri glave: Mačka, Pribičeviča in Trumbiča. Vsaka glava misli po svoje. Kar reče eden, drugi prekličje. Maček je na svojo roko poslal v Berlin telegram, ki je veleizdajalski. Pribičevič ga je omlil. Na seji v Ljubljani, kjer so rekli, da padejo velikanski sklepi, ni

bilo sklenjeno ničesar, razven da je Trumbič nekaj govoril, pa je Pribičevič dejal, da govori ta glava v svojem imenu. Ti trije bratci se že sedaj na tihem tepejo za dedščino Radičevca. Ker se pogodili ne bodo, bodo razgrabili, kar se razgrabiti da, pa bodo šli narazen, preje kakor se pričakuje. Na tako strto posodo slovenski narod le pomilovalno gleda.

Radikalna stranka se čisti. V radikalni stranki je dosedaj vladala osebnost, preje Pašičeva, sedaj Stanovičeva, oziroma Vukičevičeva. To pa ni zdravo. Posebno ne, ker radikalna stranka ni imela izvršene strankine organizacije. Glavni odbor stranke je bil izvoljen pred 10 leti. Vukičevič si je vzel to nalogo, da stranko izčisti in ji da organizacijo, kakoršno taka velika stranka potrebuje. Da je treba zato odločnosti in da se s takim delom povzroči malo krika pri onih, ki so prizadeti, je jasno. Za stranko pa je dobro. O razkolu stranke seveda ni govora, če tudi od 108 poslancev eden ali dva odstopita.

Naša državna politika v Berlinu. V Berlinu so se zbrali zastopniki posameznih narodnih skupščin na skupno zborovanje. Zastopanih je 43 držav. Tudi naša narodna skupščina je poslala svoje zastopnike. Za radičevce pa je šel — na državne stroške seveda — tudi dr. Krnjevič, da bi tam oblatil našo skupščino. Dr. Maček je poslal kar naprej predsedniku tega zborovanja poseben telegram, o katerem mso pisali, da je glavni predmet razprav. Tudi Pribičevič je drugi dan po seji v Ljubljani brzojavil v Berlin. S tem se je naš domač političen boj prenesel v Berlin. Tam pa se je odigral takole: Brzojav je bil napačno naslovljen. Prva blamaža. Ker je dr. Krnjevič pripotoval na naše državne stroške, so mu rekli, da se lahko udeleži sej, toda le kot član našega zastopstva, ker vsaka skupščina pošlje le eno zastopstvo. Druga blamaža! Dr. Krnjevič pa je bil že jezen, pa je nekatere nemškele iste pridobil za to, da so priobčili neko izjavo, ki pa ni bila resnična. Zato je predsednik zborovanja dal takoj popravek. Tretja blamaža! Izjave naših zastopnikov so bile vzete na znanje. Četrta in končna blamaža! Saj je prav, naj ves svet ve, kako neumno politično borbo uganjajo radičevci in demokrati!

Veleizdaja! Radičevci so nekaj le podedovali od Radiča, namreč navado, silno dosti govoriti in to ne ravno pametno. Mnogi so se že pregrešili v svojih govorih tako hudo, da je policija jih morala dati zapreti. Poroča se, da se bo isto zgodilo tudi dr. Mačku in Pribičeviču. V naši državi imamo namreč poseben zakon o zaščiti države. Napravil ga je Svetozar Pribičevič zoper Hrvate in po tem zakonu dal svoj čas Radiča in druge zapreti. Zdaj pa je sam v nevarnosti, da bo zaradi tega zakona, ki je v veljavi, šel sedeti. Bi ne bilo ravno slabo, da sam poizkusi dobroto svoje ga nekdanjega dela!

Kaj vlada pripravlja. Med tem, ko opozicija vpije doma in po svetu naokrog, pa vlada dr. Korošca dela. Razni odbori pripravljajo zakone o šolstvu, o razdolžitvi kmetov, o zemljiških katastrih, o ureditvi našega denarnega trga itd. Pripravlja pa se tudi proračun, ki bo ustregel mnogim zahtevam Slovenije.

*

V DRUGIH DRŽAVAH.

Grška — Venizelosova. Na Grškem so bile volitve. Venizelos, republikanec, je zmagal na celi črti. Sedaj bo menda konec notranjih krvavih političnih bojev. Venizelos je velik prijatelj Jugoslavije.

Albanija — kraljevina. Kakor če bi kaka naša mala hišica si nadela naslov, da je grad, tako je tudi z Albanijo, ki si je dala naslov: kraljevina. Ahmed beg Zogu je kralj. Če bo Albanija kot kraljevina kaj bolj svobodna kot dozdej, je to nam — čisto prav!

Bolgarija ne ve, kaj bi! Malo je nastop Francije in Anglije potresel bolgarsko vlado. Pričakovalo se je, da bo odstopila. A ni. Nato se je zahtevalo, da se umakne zunanji minister, potem znova, da vojni minister odstopi, a kralj Boris dela povsem po svoje. In zdaj vlada res ne ve, kaj bi. — Makedonstvujoči pa so napravili pravo vojsko med seboj. V enem samem spopadu jih je do 20 mrtvih obležalo.

Rumunija nima denarja. Rumunska vlada je zašla v denarno stisko. Namesto denarja je začela izdajati nakazila, ki jih pa nobena banka ne izplača. Da bo tukaj dospelo do gospodarskega poloma, je skoro gotovo. — Pilsudski, gospodar Poljske, se sedaj mudi v Rumuniji, morda zaradi Rusije.

Mussoliniju se bo žolč razlil. Zakaž, take blamaže pa ni pričakoval, kakor sta mu jo pred vsem svetom napravila Francija in Anglija. Sedaj svojo jezo otresa nad nami, vendar je naperjena predvsem zoper Francijo. Nekateri listi so celo že zagrozili z vojsko Franciji. Ta molči. Če bi Mussolini le upal! Tako pa ga jeza kuha in iz njega bruha!

Moderna Turčija. Turčija postaja pod Kemal pašo vedno bolj evropska. Ne le šole, tudi sicer se modernizira. Zelo važno je to, da je proglašila versko svobodo, da zdaj tudi katoličani prosto izvršujejo svoje verske dolžnosti.

Ali bo zasiguran svetovni mir? — Te dni so torej podpisali v Parizu predlog za svetovni mir, Kellogov predlog, kakor se imenuje po ameriškem državnem tajniku Kellogu. Ta pogodba prepoveduje vsako napadalno vojsko. Pogodbo so podpisale vse velesile. Naša država še ni velesila, zato še ni bila povabljena k podpisu te pogodbe. — Pa jim gre res za mir? Res. Ali zakaj? Po vojski obogatela Amerika ne ve kam z denarjem. Zasigurati si hoče mir, potem pa bo svoje bogastvo razposodila. Verjetno